

Sygnatura akt II Ca 53/13

Jelenia Góra, dnia 21 lutego 2013 r.

POSTANOWIENIE

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Wojciech Damaszkowski/spr/

Sędziowie SSO Jadwiga Jakubowska, SSO Anna Mikuliszyn

Protokolant Sylwia Bańbor - Mężyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 lutego 2013 r. w Jeleniej Górze

sprawy z wniosku M. S. (1), M. S. (2)

z udziałem (...) S.A. w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Lwówku Śląskim

z dnia 14 listopada 2012 r., sygn. akt I Ns 148/12

postanawia:

apelację oddalić.

Sygn. akt II Ca 53/13

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim po rozpoznaniu sprawy z wniosku M. S. (1) i M. S. (2) z udziałem (...) S.A. w K. Oddział w J. o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomości stanowiącą własność wnioskodawców położoną w miejscowości L. zaskarżonym postanowieniem wniosek ten oddalił oraz zasądził od wnioskodawców na rzecz uczestnika postępowania kwotę 240 z tytułu zwrotu kosztów postępowania.

Sąd I Instancji ustalił, że M. S. (1) i M. S. (2) są właścicielami na prawach wspólności ustawowej działki gruntu nr (...) o powierzchni 0,1963 ha, nabytej na podstawie umowy sprzedaży z dnia 5 marca 2008 roku od (...), położonej w L., dla której Sąd Rejonowy w Lwówku Śląskim prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...). Działka powyższa uprzednio stanowiła część nieruchomości w postaci działki numer (...), a następnie numer (...), która uległa podziałowi na działki oznaczone numerami od (...). Nieruchomość ta do czasu sprzedaży jej wnioskodawcom stanowiła własność Skarbu Państwa.

Ustalił dalej sąd, że przez działkę (...) przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna (...) wybudowana przed 1945 rokiem. Linia składa się z dwóch lub trzech przewodów i rozciąga na długości około 30 metrów nad nieruchomością małżonków S., ale na ich działce nie ma żadnego słupa.

Zakład energetyczny będący poprzednikiem prawnym obecnego uczestnika postępowania wchodził uprzednio w skład przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...) w P.- Zakład (...). Na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w J. wpisane do rejestru

przedsiębiorstw państwowych postanowieniem z 6.02.1989 r., sygn. akt Nr Rej. (...)/89, a które w 1993 r. na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. zostało skomercjalizowane i w wyniku tego powstała spółka pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna. W 2004 r. przejęła ona majątek spółek energetycznych z L., O., W.i W.i w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh przekształciła się w spółkę wielooddziałową pod nazwą (...) Spółka Akcyjna W., która następnie zmieniła nazwę na (...) Spółka Akcyjna W., a po kolejnym połączeniu spółek od dnia 1 września 2011 r. prowadzi działalność pod nazwą (...) Spółka Akcyjna K.Oddział w J..

W tak ustalonym stanie faktycznym i mając przede wszystkim na uwadze, że sporna linia energetyczna została wybudowana przed drugą wojną światową Sąd Rejonowy uznał za uzasadniony podnoszony przez uczestnika zarzut zasiedzenia służebności przesyłu. Przyjęto, że posiadanie linii energetycznych przez zakład energetyczny i jego poprzedników prawnych trwa od 1945 roku, ale wobec obowiązywania zasady jednolitego funduszu własności państwowej wynikającej z art. 128 k.c. rozważenia wymagało czy władanie przez przedsiębiorstwo państwowe miało charakter posiadania służebności. Uznał natomiast sąd, że przepisy ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli nie mają zastosowania w sprawie ponieważ sporna linia istniała już przez 1945 rokiem.

Sąd Rejonowy zaprezentował stanowisko, wynikające również z orzecznictwa Sądu Najwyższego, że po uchyleniu z dniem 1 lutego 1989 roku art. 128 k.c. przedsiębiorstwo mogło być uznane za posiadacza służebności. Ponieważ w dniu 1 lutego 1989 roku obowiązywał art. 177 k.c. wyłączający możliwość zasiedzenia nieruchomości należących do Skarbu Państwa i został on uchylony z dniem 1 października 1990 roku to dopiero od tej daty rozpoczął bieg terminu zasiedzenia służebności przez uczestnika postępowania. Ponieważ przepis art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny uprawniał do skrócenia terminu zasiedzenia o połowę okresu posiadania sprzed daty wejścia w życie tej ustawy to ostatecznie przyjął sąd, że bieg zasiedzenia rozpoczął się w dniu 1 października 1990 roku, ale posiadanie za okres od 1 lutego 1989 roku do 30 września 1990 roku ulega zaliczeniu w połowie. Ostatecznie biorąc pod uwagę wynikające z treści art. 7 kc i art. 234 kpc domniemanie dobrej wiary, które jest wiążące dla sądu o ile druga strona domniemania tego nie obali przyjęto, że uczestnik posiadał służebność w dobrej wierze. Zasiedzenie służebności przesyłu nastąpiło zatem z dniem 1 lutego 2009 roku (przyjmując 20 letni okres zasiedzenia liczony od dnia 1.10.1990 roku ale skrócony o 1 rok i 8 miesięcy). Skoro zaś wniosek o ustanowienie służebności wpłynął w marcu 2012 roku to podlegał oddaleniu.

Na podstawie art. 520 § 3 kpc Sąd Rejonowy zasądził od wnioskodawców na rzecz uczestnika zwrot kosztów zastępstwa prawnego.

W apelacji wnioskodawcy zaskarżyli postanowienie Sądu Rejonowego w całości zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego – art. 292 w zw. z art. 175 k.c. i art. 121 p. 4 k.c. oraz w zw. z art. 4 ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. Nr 28 poz. 256) oraz – poprzez pominięcie zasad prawidłowej wykładni co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz Uczestnika;
2. naruszenie prawa materialnego – art. 285 § 2 k.c. poprzez jego pominięcie co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz Uczestnika;
3. naruszenie prawa materialnego – art. 305¹ k.c. poprzez jego pominięcie co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz Uczestnika;
4. naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 176 k.c. polegającą na przyjęciu, iż istnieje możliwość doliczenia okresu posiadania służebności przesyłu przez Skarb Państwa w okresie do 1.02.1989 r. do okresu posiadania przez Uczestnika postępowania i jego poprzedników prawnych;
5. naruszenie przepisów postępowania poprzez nierozpoznanie istoty sprawy;

6. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału w skutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i wnioskowania. Przy uwzględnieniu tych zasad nie sposób bowiem uznać, iż uczestnik wykazał, iż:

- a) przedsiębiorstwo państwowe w imieniu Skarbu Państwa a następnie uczestnik posiadali służebność gruntową w treści swej odpowiadającej służebności przesyłu,
- b) doszło do przeniesienia posiadania służebności ze Skarbu Państwa (w imieniu którego władztwo wykonywało przedsiębiorstwo państwowe) na uczestnika wraz z przeniesieniem wszystkich nieruchomości całej infrastruktury przedsiębiorstwa,
- c) wnioskodawca nie obalił domniemania dobrej wiary albowiem nie zaproponował żadnych wniosków dowodowych w tym zakresie co skutkowało przyjęcie dobrej wiary, w sytuacji gdy wnioskodawca złożył szereg wniosków dowodowych właśnie na okoliczność obalenia w/w domniemania.

Na tej podstawie skarżący wnosili o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Lwówku Śląskim ewentualnie jego zmianę poprzez uwzględnienie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zarzuty zawarte w apelacji nie zasługiwały na uwzględnienie.

Uczestnik postępowania przed sądem I instancji podniósł między innymi zarzut dotyczący zasiedzenia służebności przesyłu i trafnie Sąd I instancji w świetle dokonanych ustaleń faktycznych uznał go za uzasadniony. Bezsparnie istnieje dopuszczalność ustalenia faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie niż w postępowaniu o zasiedzenie (zob. wyrok SN z dnia 12 grudnia 2008 roku II CSK 389/08).

Linie średniego napięcia stanowią środki trwale przedsiębiorstwa energetycznego, którego następcą prawnym jest uczestnik (...) S.A. w K.. Niezależnie od struktury właścicielskiej i przekształceń własnościowych linie te były wpisane w księgach majątkowych zakładu energetycznego i są opodatkowane podatkiem od nieruchomości, od których spółka uczestnika i jej poprzednicy prawni opłacali ten podatek. Stanowią one składniki sieci elektroenergetycznej, a uczestnik i jego poprzednicy prawni od 1945 roku zajmowali się bieżącą eksploatacją, naprawami i konserwacją tych urządzeń.

Niewątpliwie przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu w kodeksie cywilnym (art. 305¹ – 305⁴) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa (tak SN w uchwale z 7 października 2008 roku III CZP 89/08). Istota służebności przesyłu sprowadza się do prawa korzystania w oznaczonym zakresie przez przedsiębiorcę będącego właścicielem instalacji przesyłowych, z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń. Stosownie do art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Korzystanie z napowietrznych linii energetycznych jest zatem klasycznym przykładem prowadzącym do zasiedzenia służebności przesyłu. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność. Władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne i jest ono wystarczające do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie (tak SN w postanowieniach z dnia 11.02.2010 roku I CSK 181/09 oraz z dnia 5.06.2009 roku I CSK 392/08). Należy przy tym podzielić stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 12 stycznia 2012 roku (IV CSK 183/11), że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 roku było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 kc prowadzącym do zasiedzenia. Należy również zwrócić uwagę, że w odniesieniu do służebności przesyłu, wykładnia przepisu art. 285 § 2 k.c. musi uwzględniać charakter

tej służebności i jej przeznaczenie społeczno - gospodarcze oraz społeczno-gospodarcze przeznaczenie nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa energetycznego, któremu służebność ta ma służyć. Przesłanka art. 285 § 2 k.c. jest spełniona, gdy służebność przesyłu ułatwia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przesyłowego, zwiększając jednocześnie użyteczność należącej do niego nieruchomości, a same urządzenia nie muszą wszak się znajdować na nieruchomości, która ma być zostać obciążona.

Trudno również przyjąć, aby objęcie w posiadanie przez przedsiębiorstwa energetyczne linii przesyłowych i stacji transformatorowych w 1945 roku nastąpiło w złej wierze skoro miało to miejsce na ziemiach odzyskanych, na których stosunki własnościowe były kształtowane dopiero w późniejszym okresie.

Istnienie i funkcjonowanie trwałego i widocznego urządzenia, a takim niewątpliwie są napowietrzne linie elektroenergetyczne i słupy transformatorowe, jak podkreśla się w orzecznictwie, ma stanowić ostrzeżenie dla właściciela nieruchomości, iż jeżeli będzie dalej tolerował taki sposób korzystania z jego nieruchomości, to może dojść do obciążenia nieruchomości służebnością. Fakt, że właściciel nie korzysta z przysługującej mu ochrony negatoryjnej pozwala przyjąć, że aprobuje istniejący stan rzeczy. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 340 k.c. wprowadza domniemanie ciągłości posiadania i stanowi, że niemożność posiadania wywołana przez przeszkodę przemijającą nie przerywa go, zaś przepis art. 7 k.c. statuuje domniemanie dobrej wiary. Nie sposób również uznać, że korzystanie przez uczestnika z zarzutu zasiedzenia stanowiłoby nadużycie prawa podmiotowego i naruszało zasady współzycia społecznego, tj. art.5 k.c. Służebność przesyłu została wprowadzona po to, aby zagwarantować właścicielowi urządzeń przesyłowych możliwość realizowania jego zadań statutowych, nie zaś w celu ochrony interesów właściciela nieruchomości, którego prawo w szczególnie uzasadnionych wypadkach może doznawać pewnych uzasadnionych ograniczeń w korzystaniu z własności. Należy pamiętać, że zasiedzenie jest instytucją, której funkcja polega przede wszystkim na uporządkowaniu sytuacji prawnej przez usunięcie długotrwałej wynikającej z niedochodzenia swoich praw przez właściciela niezgodności pomiędzy stanem posiadania a stanem prawnym, wobec tego w razie ziszczenia się, jak w niniejszym wypadku, przesłanek zasiedzenia nabycie w ten sposób prawa usprawiedliwione jest ochroną porządku publicznego i służy uregulowaniu sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym.

Nie stanowił również przeszkody do uznania, że uczestnik nabył służebność przesyłu przez zasiedzenie fakt, że nieruchomość obciążona stanowiła uprzednio własność Skarbu Państwa. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 lutego 2012 r. III CZP 93/11 osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć (też w wyniku zasiedzenia) własności nieruchomości Skarbu Państwa, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 1 lutego 1989 r., jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania.

Z powyższych względów podzielając stanowisko Sądu Rejonowego, że uczestnik postępowania nabył przez zasiedzenie, przed złożeniem rozpoznawanego wniosku, służebność przesyłu, na podstawie art. 385 kpc apelacja podlegała oddaleniu.